Ч. 48. Львів, второк дня 15. (І.) марця 1910. Річник XIV.

РУСЛАН

Передплата на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цїлий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цїлий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублїв: з висилкою двічи в тижни 5½ доляра, або 10 рублїв; з висилкою що суботи 4½ доляра, або 9 рублїв.
Поодиноке число по 10 сот.

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановкх псальмів М. Шашкевича

Телєфон Редакциї ч. 1484. — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о 5½ год. по полудни.
Редакция, адмінїстрация і експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в насажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє.—
Реклямациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Масоньска господарка.

(Дальше).

Характеристичне се, що паню Штайнгайль казав сам директор св. Лазаря титулувати панї („Madame“) а мотивував тим, що прецїнь і єго титулують паном („Monsieur“) і се оголошували навіть поважні французскі часописи.

Прошу лиш порівнати сьвященика, якого осуджують за то, приготовляє дїти до І-шого св. Причастия, отже сповняє свій обовязок, який впрочім є дозволений після закона[1]), з женщиною, якої вина була майже доказана, а яку увільняють, бо в справу вмішані вільномулярі, а будете мали образ масоньскої справедливости.

Вандалїзм вільномулярскої секти показує ся, як не можна лучше в нищеню церков, дїл людскої штуки. Деинде видають великі суми на захованє памяток, бо се сьвідчить о культурі народа, а у Франциї спиняє масоньске правительство захованє церкви навіть там, де приватні люди жертвують ся причинитись до захованя церкви. Такий случай зайшов в Тенжи (Taingy), де ґрафиня де Брейль жертвувала ся викупити церков від громади, поправити її іно, так, щоби церков задержала свій первісний стиль і взагалї характер памятника і т. д. а прецїнь сектярі зачали видумувати ріжні перепони, щоби церков не перейшла в руки ґрафинї, хотяй того собі желали усї католики в громадї.

В громадї знов Онжон (Onjon) грім знищив дах церкви. Девять десятих частий членів громади підписало прошенє до уряду громадского, щоби церков відреставровано; до реставрованя церкви не було нїякої перепони, бо церков взяла 10.000 франків за убезпеченє, а кромі того мала ще власні маєтки; але справу відіслано до префектури департаменту і там она застрягла. Сектярі чекають очевидно, щоби церков завалила ся, а тодї будуть мати вимівку, що нема вже що направляти. А так, як в наведених случаях, поступають они всюди. Тут пробиває ся очевидний намір знищити всякий слїд релїґійного житя.

Вільномулярі є щедрі для своїх членів. І так один конзуль предложив рахунок за направу софи 22.000 франків. Тілько мала коштувати направа софи в протягу трех лїт. І правительство виплатило. Чиж не є то марнованє публичного гроша, на який складають ся і католики, не маючи при тім нїяких прав, католики, що мусять дивити ся з болем серця, як упадають їх церкви, як їх дїти мучать по школах, а вкінци проганяють з. шкіл?!

Коли вільномулярі так дбають за своїх братів, щоби наповнити їх глубокі кишенї, то подивім ся, як они дбають за других. Звісно усїм, яке нещастє навістило Францию через те, що ріка Секвана виступила з берегів і заляла широко цїлі околицї з містами і селами. Люди гинуть в повени, доми валять ся, фабрики сьвітла затоплені, ріжні публичні роботи устали; працює лиш одна помпа, щоби спровадити воду із затоплених улиць Парижа; всюди видно замішанє, а в тім самім часї голосять вільнодумні часописи з радостю, що борба масоньства против християньского научаня виступить з новою силою, бо палата послів рішила продовжати борбу, яку розпочала против религії без відпочинку. І так замісць радости, як запобічи такому великому нещастю, яке навістило край, замісць прийти з помочию тим нещасливим, що зістали без даху і хлїба, они радять, якби вести борбу з власними горожанами. Деж серце у тих людий, де почутє людскости? У них серце шакаля, що видить в иншіх лиш жир для своєї кровожадности.

А тепер подивім ся, як поступають папа, епископи і сьвященики, яких масони представляють яко зацофанців, ворогів просьвіти, ворогів людскости і яко таких, що ширять темноту. Ото епископи і сьвященики роблять всьо, що можливе, щоби злагодити нещастя, щоби обтерти як найбільше слез. Але що они богато помочи не можуть, бо церковні маєтки, якими запомагали ся бідні, потонули в ненаситних вільномулярских кишенях[2]). Папа знов посилає із своєї сторони на руки париского архіепископа Аметта (Amette) телєґрафічно свое співчутє а поза тим 30.000 франків[3]). Тож тепер най осудить кождий безсторонний. Хто є ворогом людскости?

Тому то „l'Osservatore romano“ в статї затитулованій „Коли Франция плаче“, пише слїдуючі стрічки: І підчас, коли папа з далека занимає ся живо сумною судьбою своїх синів, то ті послїдні опускають свої

НАУКОВИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Замітки язикові.

Написав
Іван Верхратский.

От і знов заманулось нам писати про язик Хто се прочитає, хто послухає? Так спершу оно здає ся. Та як часто про одно говорити, таки може з часом з того буде який пожиток. Хоть певно всїм не сподобаю ся, всїм бесїда моя не буде приятною. І нагадує ся менї співанка, яку чув раз у Гуцула не конче тверезого:

Пішов Заєц по під гаєц
Тай в скрипочку грає,
Роздер сподні на ломадже
Тай сїв тай латає.
Вилатав клубок ниток
Тай ще веретено —
Оглянув ся назад себе:
Та ще розпорено...

Так то оно і з нашим язиком. І латає чоловік і латає — вилатав клубок ниток тай ще веретено а то все таки розпорено! Дарма, не вдячна праця!

Ми цїлі столїтя трохи зовсїм не образовали нашого язика. По утратї самостійности язик руский під впливом польского в річах свїтских нужденне вів єствованє, а в церковних дїлах животїв язик старословеньский, котрий лише здержував розвиток народного язика, хоть саме старословеньщина, одвітно використана, могла би значно причинити ся до розцвіту народного язика в літературі. Та те вже минуло давно, що було не підстане ся.

І в наші часи оно важко. Чудно то подумати: язик так красний і богатий таке проживає бездоле і в наші часи не одно болестне повтаряє ся: в Галичинї на примір „старорусини“ мали про руский язик чударні виображеня: одні думали, що слїдує нїбито по старословеньски (як тогдї говорено: по церковному) писати; тож в своїх марних писанинах мазюкали: аще, писах, говорих і пр., другі думали завести народну бесїду, але творили чудне язичє: руске мішали з виразами взятими по части з польского, российского, а подекуди навіть з нїмецкого. Стиль був незвичайно вялий і нерускій. Если бесїда звичайна виглядала так чудно, то термінольогія була не менше гидка: як до сподобаня писателїв попадались в нїй попереміннo старословеньскі (церковні), польскі і росийскі вирази. Те кошляве гараканє трівало довгий час, аж доперва так звані народовцї або „українофіли“ повернули розвиванє літературного язика на путь природнїйшу. Але і наші „Українцї“ в Галичинї з термінольогією мали клопіт; навіть зовсїм звичайних термінів для наших щуплих політичних писем нестaвало. Українські писателї, хоть переважно писали дуже хорошим язиком, але обертались в такім крузї понятій, що могли обійти ся зовсїм без осібних, гляданих термінів, про наукові річи і не говори, тих зовсїм не було або в дуже малій степени початкові річи. Тож наші народовцї давай собі радити, як цїлі столїтя роблено у нас з літературним язиком, часом з квасом, порою з водою: терміни брали звичайно готові трохи переминивши то з польского то з росийского. Рускої термінольогії не було, а запожичені терміни чи з польского, чи з росийского були лише зморою для руского язика. Позичанє термінів з сусїдних язиків було окрім инших невзгод причиною, що цїлі столїтя література руска лишень слабо розвивала ся і розвити ся не могла, як слїд. Але здорова, сильна термінольогія крила ся межи людом, тілько була інтелїґентним Русинам, або зовсїм не звісна або ними не оцїнена гаразд. Доперва новійшими часами руска термінольогія почала прокидати ся. Не треба однакож думати, що ся нова руска термінольогія так скоро приняла ся. Дуже поволи она вникала в язик літературний; з самого почину спрічав трохи не кождий новий термін, чи людовий, чи оригінально утворений, не приязне з почину принятє навіть у народовцїв, аж поволи принимав ся а позичені вирази одкидались. Але і доси лишили ся декотрі вирази не наші, хибно запожичені (по просту крадені) від сусїдів а многими з великим усердєм боронені.

І так приміром і доси стрічаєм в наших писанях, именно в часописях слово: „средство“. *) Тое слово єсть утворене росийскими писателями, а в рускім зовсїм бути не може. Маємо слово с е р е д н и к; тілько тут найде ся і такий, що скаже: »середник« єсть то польске średnik, тому пишемо: „средство“. Коли в польскім średnik значить Semikolon, Strichpunkt, то у нас с е р е д н и к може означати: Mittel; **) в старослов. с р ѣ д ь н и ц а значить medium, а в польск. średnica Durchmesser, Diameter, промір; в старослов. с р ѣ д ь н и к ъ значить: mediator, а по руски ми би сказали: с е р е д н и т е л ь

„Пощочина“, хоть вже нераз виказоване, таки ще декотрими вживане, єсть то росс. пощечина, „поличок“ єсть польске policzek; по нашому буде п о л и ч н и к. У Гуцулів чув я л и ч м а н (гл. Знадоби до слов. южноруского 1877 стор. 33.). В українськім: л и ч м а н значить простий мужик, личак (гл. Повісті Григория Квітки. Том перший. Стор. 226. Ст. 5. з гори: я недостоєна ні тілько тебе, тай послїдного л и ч-

мешканя, покидають свої доми і находять гостинне принятє в тім самім семінари св. Сульпіция, в тих самих домах монахинь, звідки прогнала недавно сектярска ненависть молоді новички спокійні і побожні їх мешканки.

І нині мусять сектярі отворити назад сї доми, щоби там згромадити нещасливі жертви.

Чи то все не видав ся страшною іронією судьби, коли би з того не виходило ясно, що находимо ся в присутности провидїнного пляну, що сї брами, котрі були би отворили ся на шуканє нещасливих, мусїли ся таки отворити руками Якобінів, та що сї доми, що були ще недавно осередком наук і сьвященичих чеснот, мусять бути на ново отворені, щоби сповнити місию любови і осьвятити ся через присутність нещасливих.

---

[1]) Бо в регулямінї публичних, народних шкіл департаменту Па-де-Кале виданім в 1906. р. і затвердженім міністром публичних наук в артикулї стоїсь: Les enfants ne pourront, sous aucun prétexte, etre détournés de leurs études pendant la durée des classes. Ils ne serout enveyés à l'église pour les catéchismes ou pour les devoirs religieux qu'en dehors des heures de classe. Pontefois, pendant la semaine qui précéde la premiére communion, l'instituteur autorisera les éléves à quitter l'école aux heures ou leurs devoirs religieux les appelent á l'église.

[2]) Так приміром при переводженю ліквідациї церкви і церковних маєтків вплывала нераз сьмішно мала сума до кількадесять франків, а в однім случаю навіть кільканайцять франків. Нім переведено формально ліквідацию, то гроші вже перейшли до кишень ліквідуючих.

[3]) L' Univers з 29. сїчня 1910.) — Телєґрама звучала; Rome, 27. janvier, 2 h. soir.

Le Saint Pere, profondément ému du désastre qui a frappé la France et tout particuliérement l' arcludiocése de Paris me charge d' exprimer á Votre Grandeur sa trés vive doulleur et de lui remettrie pour les besoins les plus urgents la somme de trente mille francs. Cardinal Merry del Val.

[4]) L'Univers з 2. лютого 1910.

Говоримо се не з ненависти, кінчить l'Osservatore romano, але з любови і пересьвідченя, що великі нещастя в народі справляють его на добру дорогу[4]).

(Конець буде).

Полїтичний огляд.

Заграница.

Парискій Temps подав вступну статю про відносини між Австро-Угорщиною, Росиєю і балканьскими державами, підносячи, що в хвилї як подорож короля Фердинанда і Петра була вже постановлена, не було ще мови про австро-росийскі переговори. Те, що говорять у Відни про миролюбивість Росиї, не підлягає нїякому сумнївови, бо »ся миролюбивість є так сильна, що Ізвольский, хоч як ему прикро після останнього пересиленя, не завагав ся, наново розпочати устні переговори з Австро Угорщиною, які були протягом десяти місяцїв перервані. В тім самім дусї дано з Петербурга ради королям Фердинандови і Петрови. Росия скористала з нагоди, щоби звернути їм увагу на те, що конечним є для них, для Туреччини і для цїлої Европи респектованє обласного status y, створеного в останнім роцї. Погляди Австро Угорщини і Росиї є під тим зглядом однакові; они шукають формули, яка дозволилаб їм се ствердити. А що они згідно вважали конечним, вернути до устних переговорів, то з сего виплине конечність стьердженя чину і предмету сеї згідности".

З огляду на статю, подану в »Vossische Ztg" під заголовком: „Englische Politik in Wien", заявив анґлїйский амбасадор у Відни Carturight, що він все старав ся о поліпшенє відносин між Анґлїєю і Нїмеччиною і о відновленє давних приязних відносин між Анґлїєю і Австро Угорщиною, а ті відносини є тепер знамениті. Він попирав всїми силами австро росийске зближенє, а Анґлїя буде вельми радувати ся, коли під сим зглядом прийде до якогось певного висліду.

Йосиф Гродский.

Положенє боснійских Русинів.

(Доповненє) *)

Царовину дало правительство нашим переселенцям не на те, аби вони на нїй працювали як на своїй рідній землї, лише аби вони з голоду не вигинули.

Бо хотяй вони і дістали царовину, то все таки з всїлякими застереженями, а найбільше з тим, що їм не можна було зараз робити зі своїми лїсами того, що їм хотїло ся. Бо ось зараз таки кождому з них визначив ґеометер площу під хату, а коло хати вимірив невеликий кусень землї, який переселенець міг собі корчувати. Решти одначе не вільно було рухати до якогось певного часу. А той час не був короткий! Над тим наглядали шумарі (лїсничі), щоби того заказу хто не переступив, а хто переступив, на того накладали ґлобу (кару). А бідний нарід не знав чому то вийшло на нього таке строге право... А причина сього була ось яка. Коли іменно наші люди розсїяли ся по Дуброві і Каменицї, то пан Мілїч, Серб з Банялюки, чоловік богатий, побачив зараз своїм бистрим оком, що був би для нього добрий інтерес, як би в тім місцї побудовати тартак:

Людий там досить, що за яку будь цїну підуть до роботи, лїсів подостатком, а дерево без вартости, бо люди його експортувати не можуть, можна отже усе до фабрики забрати за пів дармо. Отсе був плян п. Мілїча і з ним він удав ся зараз до сараєвскої влади, а влада запродала йому усе грубше дерево, особливо дубове по всїх нумерах, які роздано для людий! І з тої то причини не можна було нашим людям корчувати лїсів, бо фабрика ще не забрала дерева. Аж як забрала, тодї вже дозволено корчувати, а після того лишив ся нашому чоловікови бук, і не грубий дуб. В наслїдок того: я сам потребуючи підвалини під будову дому і церкви не міг їх в околици найти.

Так то наші люди по нинїшний день жалують ся, що їх влада визискала і скривдила. Так то усе ласка, чи добродїйство зроблене Русинови виглядає. На позір нїби то і ласка а в дїйсности — нелюдский визиск.

Всеж таки фабрика пана Мілїча, яку він поставив на Йошавцї для лїсів руских кольонїстів запроданих владою, багато людям причинила ся і причиняєть ся до добра. Люди мають де заробити і то під боком. Там працюють денно сотки людий і то постійно як старі, так і малі, дївчата і хлопцї. Так отже навіть нелїтна дитина, що вдома сидїла би без занятя, приносить до хати тижднево 6—8 корон. А декотрі то і більше, се залежить від того, яку робить роботу, і як довго вже в фабрицї працює. І так дїти, що складають клепки, мають платню 80—120 сот. а старші люди — по 1·40—2 К. А котрим до фабрики далеко, ті там і ночують, а вертають домів аж в суботу. А ті, що мешкають близько фабрики, йдуть до фабрики що дня раненько о шестій годинї, а в вечір о год. 6½ вертають домів.

(Дальше буде).

---

*) Гл. ч. 251. „Руслана« з 1909.

Державна рада.

Докінченє засїданя з дня 9. с. м. (Дальша промова посла д-ра Евгена Левицкого).

Що на так бідну людність хотять ще наложити тягар таких мілїонів — се річ непонятна! Але й те, що має край дістати, одержить не край, але польска кліка, котра в соймі і краєвій управі є самовладна.

Русини мають в соймі так дрібну меншість, що не можуть нїчого осягнути. Мілїони послужать лише на скріпленє противників Русинів, тих противників, котрі Русинів польщать і лишають прав.

Жадають від Русинів ухваленя нових податків як державної конечности, але не питають ся, що одержали Русини від тої держави, або чого они від неї можуть надїяти ся. Як довго з Русинами так поступав держава, як досї, доки представників того народа уважає правительство й рішаючі круги як quantite neglegeable, доти Русини мусять стояти на становищи: для тої держави анї сотика більше! (Оплески).

По промові п. Ґуґенберґа розправу перервано і приступлено до дальшої розправи над наглим внесенєм в справі зелїзничої катастрофи в Чехах.

Нагліть мотивував другий внескодавець п. Буржіваль.

На засїданю палати послів, дня 10. марця в четвер в дальшій розправі над фінансовими начерками промовляв п. Хоц а потім іменем польского кола зложив п Ґломбіньский заяву такого змісту: Річ певна, що держава має чим раз більші потреби і на їх заспокоєнє потребує гроший, а народний парлямент повинен їй дати те, чого она потребує до житя і розвитку. Алеж перед трома роками сумний стан краєвих фінансів був товчком до реформи фінансової. Длятого стоїмо при тім, щоби фінансові начерки правительства основно переробити і щоби переведено дїйсну поправу краєвих фінансів, з окрема галицких. Бо в останних фінансових начерках правительства Галичину ще більше упослїджено, нїж бувало давнїйше. І так правительство відступило від податку, який давнїйше намірялo наложити на пиво, і через те відпала також участь, яку в доходах з того податку обіцяно краям. Лишила ся тілько участь в доходах з податку від горівки, та сего ми приняти не можемо. Стоїмо при тім, щоби краям, лишаючи їм права і автономічні задачі, запевнено елястичну і трівку участь в більших доходах держави, так щоби краї могли заспокоювати свої пильні потреби і скріпляти та розширяти своє право самоуправи. Застерегаємо собі спроможність основно розбирати поодинокі начерки, при чім уважати будемо на те, що фінансова система новітної дер-

---

м á н а). В польск. liczman, Rechenpfennig, Spielmarke, Rechner, Rechnungsführer, Rechenmeister.

Єсли читати в наших »українських« часописях чудне слово »ричалт«, то справди дивувати ся належить, як можуть ті наші „Українцї" таке слово принимати до рускої термінольоґії. В польскім ґуczałt означає 1) Brüllen, Gebrüll, Geheul 2) Zinseszins, Zins, Wucher. У виразнї тепер в польщинї вживаній принято то слово в значеню: Pauschale. Також Чехи мають на те понятє штучно утворений вираз: uhrnek. Наші Руснаки боять ся приняти утворену назву: з а г а л и н а, а беруть в рускім зовсїм неможливе слого: „ричалт".

„ш к л о" писали давнїйше галицкі писателї, хоть в Галичинї говорять переважно с к л о рідше шкло (порівн. росс. стекло, польск. szkło). Українцї а новійшими часами і декотрі Галичане писали: с к л о, як у нас має бути. Тепер находим і в українських писателїв: „шкло". Форма властиво руска есть: с к л о.

„ґрисїк" в рускім зовсїм нїсенїтна форма. Тепер утворюють форму „ґрисик", також не гарне, але по крайній мірі не таке, як „ґрисїк". Єсли яке слово в польскім має нароcток—і к, то в рускім не конче мусить мати — и к. Єсли в польскім есть нароcток — е к, то в рускім не завсїгди мусить бути — о к пр., в польскім stołek, в рускім не може бути »столок«, тілько: с т і л ь ч и к. У люду чув я ґ р и с о ч к и; ото-ж може бути така форма того з нїмецкого Gries взятого слова: ґ р и с о к genit. ґриску, що в рускім далеко приятнїйше від н а с л і д о в а н о ї форми „ґрисик" genit. ґрисику.

(Дальше буде).

---

*) Давнїйше декотрі писали: середство — другі знов середок (порівн. польск. środek.) *I. B.*

**)Semikolon, Strichpunkt назвали они: т о ч к а з п е р е п и н к о ю або с е́ р е д е н ь: п е р е п и н к а = Beistrich (зупинки = Interpunctionen). *I. B.*

жави повинна мати увагу на соціяльно-економічні потреби і відносини сил поодиноких країв і верств населеня. Було би несправедливо головний тягар податків складати на плечі широких верств населеня, а не втягати инші кляси до більшої участи в плаченю податків. Так само несправедливо було би обкладати податком лише напиток найбіднїйших верств населеня, особливо горівку, а поминути пиво і вино. Длятого треба фінансові начерки правительства злучити орґанїчно в одну систему, котра доведе до слушного компромісу фінансового становища з соціяльним.

П. Шумаєр критикує хибну політику економічну держави; число населеня лише подвоїло ся, а доходи держави, котрі пливуть від населеня, зросли в осмеро.

П. Бянкінї говорить проти податку від вина, котрий обтяжить найбіднїйшу часть населеня; бесїдник просить, щоби правительство ще в останній хвилї взяло сей начерк назад.

П. Штравхер в інтересї Буковини виступає проти підвисшуваня податків посередних і просить правительство, щоби заняло ся Жидами в Галичинї і на Буковинї, бо їх положеня таке, що легко може довести до нещастя.

По промові п. Шрамека розправу перервано і раджено над наглим внесенєм в справі зелїзничої катастрофи коло Угерска в Чехах. По виясненях мінїстра зелїзниць перервано сю розправу.

Слїдуюче засїданє заповів президент палати на пятницю, а на друге місце нарад призначував перше читанє правительственного начерку о уповажненю правительства до кредитових операций.

П. Зайц спротивив ся, щоби уложений на конференциї клюбових предсїдників порядок нарад зміняти. Коли справа кредитових операций так пильна, то повинно було правительство раньше внести її в палатї. Бесїдник жадав, щоби сю справу покласти на шестім місци (на послїднім) дневного порядку.

В іменнім голосованю принято внесенє п. Зайца 196 голосами проти 187.

В четвер відчитано внесенє п. Кіярого і тов. в справі § 55. державного закона о народних школах. Сей параґраф після сего внесеня мав би звучати: Управильнене сталих доходів службових і способу побираня платнї має наступити в дорозї краєвого закона. Всї платнї сталих учителїв мають бути так управильнені, щоби рівнали ся доходам державних урядників XI. до VIII. ранґи. Учителї мають діставати платню безпосередно від шкільних властий. Щоби учителям виплачувано платню як слїд і від властивого часу, того мають пильнувати і о тім рішати шкільні власти.

Принятє внесеня п. Зайца дало привід деяким дневникам заговорити про захитане становища мінїстерства, а особливо д-ра Білїньского. Однак президия має на засїданю в пятницю під дати на ново справу дневного порядку і думає осягнути потрібний для правительства порядок.

На засїданю в пятницю дня 11. марця в палатї по лів відповідав мінїстер краєвої оборони Ґеорґ на інтерпеляциї а потім палата приступила до дальшої податкової розправи.

П. Форшт (молодочех) критикував податкову предлогу та заявив, що стоїмо перед вибухом фінансового пересиленя в державі, котру обтяжує вже довг у висотї $10^1/_2$ мілїярдів. Бесїдник думає, що навіть по ухваленю всїх податкових начерків усуненє недобору не буде трівке. Вказує дальше на загальну дорожню, що спиняє економічну дїяльність населеня. По промові пос. Форшта замкнено розправу і вибрано ґенеральних бесїдників.

На засїданю в пятницю присьвятив президент др. Патай вельми горячий спомин пок. провідникови христ.-суспільників д-рови Люеґерови.

В дальшій розправі над фінанс. предлогами христ. сусп. п. Кемоттер вказував на вельми дорогий адмінїстр. апарат, а п. Реннер (соц.) приписував вину фінансового занепаду национальним спорам, проти котрих лише соціялїсти мають відвагу виступати. Єго сторонництво буде предлоги поборювати. Відтак по фактичних спростованях відослано фінанс. предлоги до буджет. комісиї і розправу над правит. предлогою про італїйский правн. видїл.

Пос. Дністряньский вказав на те, що унїв. справа є найбільш болючою точкою австр. політики. Лучити Італїйців з Нїмцями небезпечно. Русини радо витають намір основаня італ. університету, котрий повинен бути в Трієстї, нарід сам повинен о тім рішати, а инші не повинні мати права veto.

Так само повинен бути оснований університет для Русинів у Львові, для Словінців в Люблянї. Бесїдник домагає ся iunctim між справою італ. університету а руским і сподївае ся небавом внесеня правит. предлоги. Признанє польск. характеру львівскому університетови було би визванєм Русинів. Недостачі руских професорів Русини не боять ся. Від унїв. справи треба відділити політику, а рівноправність на полї висшого і середнього шкільництва привернє национ. мир. (Оплески на руск. лавах).

П. Кончі (італ. сусп.) просить палату о переведенє розправи над сею предлогою і відосланє до комісиї, де іменем товаришів політичних поставить відповідні поправки.

П. Спінчич (хорв. сусп.) Хорвати і Словінцї є за утворенєм італ. видїлу правн. а навіть цїлого університету, але трудна справа що до місця. Бесїдник противить ся заснованю італ. університету в Трієстї, бо Побереже має 1,397.000 Хорватів і Словінців а лише 348.000 Італїйців. Трієст не є виключним осередком Італїйців, але й Хорватів і Словінців. Тому Хорвати й Словінцї не можуть допустити до утвореня італ. університету в Трієстї, бо не признають італ. характеру Побережа, а не мають нїчо проти того, колиб італ. університет основано в Тридентї, Ровередо або у Відні. Домагає ся також словін. університету в Люблянї. Італїйцї тимчасом не допускають навіть до утвореня словін. народної школи в Трієстї.

П. Шмід признає Італїйцям право до італ. університету і се скріпило би союз з Італією.

На тім перервано розправу а обрадовано дальше над внесенєм про зелїзниче нещастє в Угерску. По перерві сеї розправи слїдували перепалки між п. Малїком а Пернерсторфером.

Слїдуюче засїданє ві второк дня 15. марця о 11. год.

Просимо відновити передплату

Новинки

— **Календар.** Ві второк: руско-кат.: Теодота; римо-кат.: Лонгина. — В середу: руско-кат.: Евтропія; римо-кат.: Любіна.

— **Чи се лицює сьвященикам?!** З нагоди „пропамятного письма“ москвофільскої двайцятпятки і відповіди на се письмо 42-х руско-католицких сьвящеників (з Впр. О. Митратом А. Туркевичом, Впр. ОО. крил. Чапельским і Войнаровским на чолї) появляють ся мало що не в кождім числї »Галичанина« під заголовком »Къ защитѣ русскаго духовенъства« з кругів москвофільских заяви з підписами сьвящеників і з напастями зверненими до 42-х сьвящеників в горі наведених. Але заява з Холоївского деканату підписана о. деканом Сохацким із Стоянова, Давидовичем з Радехова, Дияковским з Полового, Свистуном з Кривого Тарнавским з Куликова і Снижиньским з Синкова мусить викликати справдешне згіршенє посеред рускої суспільности. В тім іменно письмі наведені сьвященики виступають з докором, що, 42 украснофильскіе сьвященики утверджають сознательную ложъ, тѣмъ болѣе поплую и скверную, что она навѣяна низкой партійной недостойной священослужителей злобою а дальше закидають їм „наглую клевету“. Питаєм ся отже, чи се лицює деканови і єго кодеканальним виступати прилюдно проти сьвящеників з закидами ложи, клевети і т. п. чи се не соблазнь — і що думає на се зробити Впр. Ординарият і Всесв. Консистория, щоби запобігти такій соблазни серед рускої суспільности?!

— **Незнаний ширше портрет Мазепи.** В »Дїлї« за р. 1910, ч. 55 (ст. 4) подав д. В. Доманицкий статю під повисшим заголовком, додаючи до неї у перве збільшену репродукцию портрету Мазепи, уміщеного на алеґоричній ґравюрі Ґаляховского з 1709 р. За те належить ся д. Доманицкому вдяка від цїлого нашого загалу, а особливо від людий, що займають ся питанєм про автентичність Мазепиних портретів, бажаючи єго остаточно розвязати. Бачучи найновійшу репровукцию, годї не звернути уваги на її подібність з портретом у Аркаса (сей останнїй має ту важну обставину, що є на нїй герб Мазепи, котрий уміщений рівнож і на ґравюрі Ґаляховского в видї роздвоєного в горі хреста) на що звертає увагу д. Доманицкий. Але находить також незвичайна подібність між тими обома портретами і ґравюрою Норблїна так, що мабуть не пусті слова Ровіньского (II, a 468), що Норблїн виконав свою ґравюру, маючи перед очима ґравюру Ґаляховского. Є ще ґравюра Міґури з 1706 р., до якої подібна дуже ґравюра Ґаляховского, ґравюра Тарасевича з 1696 року. (Лазаревский каже, що се Шереметєв, Ровіньский обстає за тим, що се Мазепа; варта се питанє провірити) і хоч се все »апотеози« (проти котрих остро виступив Лазаревский), то від них винні ми виходити в наших дослїдах над автентичностию портретів Мазепи. Варта близше заняти ся портретом у Аркаса (з Музея Тарновского): хто єго малював, чи се оригінал, чи копія, як давний і т. д. Також конче треба репродукувати ґравюру Тарасевича і Міґури (ся остання є в Музею Тарновского, репродукована була в Ровіньского „Материялах“. Попираю рішучо гадку д. Доманицкого, що питає про автентичність портретів Мазепи буде тоді розвязане, »як будуть опубліковані виїмки з усїх доси відомих, а може й незнаних деяких портретів Мазепи«. одиниці тяжко тим заняти ся, моглиб про се подумати наші наукові товариства. — *Др. Богдан Барвіньский.*

— **Тарасове сьвято.** В бурсї ім. кард. Сембратовича у Львові відбув ся вчерашної неділї вечерок в честь Шевченка. Вечерок урядили питомцї бурси в рефектари. На естрадї на тлї килимів уставлено серед цьвітів погрудє Тараса. Салю заняла численна публика. Було багато родин, цїлий інститут св. Ольги і ученики. Програму вечерка, яку ми подали в 46. ч. нашої часописи, виконали бурсаки дуже гарно. На особливу похвалу заслугують хори під управою учен. Мозолика. Вечерок закінчено відспіванєм гимну „Ще не вмерла Україна“. Велика часть заслуги над патриотичним вихованєм питомців належить ся педаґоґічному проводови проф. Адрияновича, якому видїл Тов-а педаґ. поручив нагляд над питомцями бурси. Єго заходами взято на сплату фортепіян, необхідно потрібний не лише для хору, але й для науки гри, якій будуть могли віддавати ся деякі питомцї. Однак фортепіян для бурси дорога річ, тому наша суспільність повинна прийти їй з материяльною помочию. 600 датків по 1 К і фортепіян був би заплачений.

— **Заг. збори львівского „Сокола“** відбули ся в суботу вечером від год. 8. до 12. Голова товариства проф. Боберский отворивши збори присьвятив згадку помершому членови д-рови Яр. Кулачковскому, а зібрані пошанували єго память повстанєм з місць. Покликавши на секретарів зборів пп. Сосенка і Федусевича, зазначив, що звіт з дїяльности старшини дістали члени напечатаний, тому відчитувати єго не будуть. Над звітом розвинула ся поверх одногодинна дискусия, по якій на внесенє провірної комісиї удїлено старшинї абсолюторию і приступлено до дальших точок дневного порядку. При доповняючім виборі старшини вибрано на 3 лїта: І. містоголовою д ра Филипа Евина, кандидата адвокатури а II. містоголовою п. Романа Заячківского, нотарияльного кандидата, членами старшини пп.: Миколу Левицкого, Людомира Огоновского, Романа Яюса і Мирона Федусевича, а на 1 рік п. Осипа Сеника. Заступниками членів старшини вибрано пп.: Стефана Біляка, Дениса Глібовицкого, Миколу Курцебу і Йосифа Сироїда. Членами провірної комісиї вибрано пп.: Сидора Винникова, Нестора Пшепюрского і Зеновія Сушка, а настоятелями вправ пп. Теодора Потїху, Юрка Семотюка і Осипа Сеника. Крім вибраних входять до старшини ще пп. Ів. Боберский голова і члени, яких 3-лїтє ще не скінчило ся, а се пп. В. Гойванович, С. Ґорук, М. Коць, Б. Кушнїренко, З. Попович, Ол. Сопотницкий і Ів. Чапельский. З дневної черги приступлено до зміни статута. З причини спізненої пори порішено лише частину предложених старшиною змін, почім предсїдник відложив збори до нового скликаня.

— **Відкритє Кара Кото.** L'Univers доносить, що в музею ґеоґрафічнім і етноґрафічнім в Петербурзї має бути відкрита виставa річий видобутих з відкопаного старинного міста Кара Кото, що лежало на полудне від Монголії. Про відкопанє сего міста мріли уже давно дослїдники, але не могли натрафити на місце, де оно лежало. Допервa виправі полковника Козлова повело ся винайти се місце і відкопати заумерше місто. Є то вже тілько безформні руїни, вкриті летним піском. Монгольскі племена обминають сї місця, бо думають, що они є замешкані духами Розкопки з Кара Кото (мертвого міста) вказують, що там стояла в IX., X. і XI. віцї цивілїзация дуже високо. Знайдено там бібліотеки зложені з тисячів рукописий, предмети штуки, рисунки, статуї, предмети кухонні і біжутериї. Ся цивілїзация носить на собі очевидні знамена впливу буддийского з Індий; є однак знаки, що і грецка цивілїзация продерла ся аж там. Слїди сеї цивілїзациї переховали ся до сих часів завдяки підсоню, яке там є сухе, як також завдяки піскови, що покрив грубою верствою предмети, які віднайдено.

— **Шевченкові обходи в Перемишлї.** Звідтам пишуть нам: Тарасові вечерниці заходом української ґімназияльної молодїжи в Перемишлї відбули ся дня 8. марця с. р. дуже величаво, в великій салї „Народного Дому“ нарочно прибраній в килими, ручники, вінці і смеречину. Вечерниці отворив вступною бесїдою ученик VIII. кл. А. Лазоришак, в якій згадав про культ Шевченка в сучасности і про невідрадний стан України — однак надії не треба теряти, бо за справою українською стоїть правда. Мужеский хор співав, Колесси: „На музиці“ і Людкевича „Хор підземних ковалїв“, уч. VШ. кл. С. Чичкевич, відограв поправно на фортепянї Лисенка: Valse melancolique op. XVII. 2. і М. Завадского: »IV Шумку українську op 80 — Ученик VШ. кл. Лозиньский деклямував Шевченка: »Кавказ« а знов ученик III. кл. С. Сапрун віддеклямував Шевченка »Сон« (Гори мої високі). Деклямация сего послїдного зробила надзвичайно миле вражінє на запрошених гостях тому; що хлопчик з

великим зромінєм річи єї виголосив. — Дуже добре пописала ся ґімназияльна орхестра (зложена з духових і смичкових інструментів) що під управою ученика VШ кл. Костала відіграла Россіного увертуру до опери „Танкред“ а також один марш з опери „Carmen“. — А вже що до мішаного гору то здаєть ся, що він найлїпше вивязав ся зі своєї задачі відспівавши Сїчиньского »Днїпро рева« — а при кінци вечера Р. Ваґнера: „Торжественний вхід на турнїї в Вартбурґу“ з опери „Tannhäuser“ в супроводї фортепяну і орхестри. Цїла сцена битком набита була молодїжию, одні з острахом дрожали, щоби дещо не змилити — другі певні себе съмілo глядїли на велику салю „Народного Дому“. Зібрались численно не лише учителї і родичі учеників — але численна громада перемиска. Печатані запрошеня були прикрашені образком Сластьона „Поклик“. Гостї зложили до 400 К добровільних датків, які обернено почасти на убогу шкільну молодїж, почасти на приватні ґімназиї. Понеже ґімназия є дуже численна (до 1.000 учеників), тому в навечерє вечерку бував наче другий вечерок (т. з. послїдна проба) для учеників низшої ґімназиї. В сам день вечерку не було шкільної науки.

— **Аматорский кружок** читальні »Просьвіти« жовківского передмістя урядив вчерашної неділї в салї львівского „Сокола“ представленє драми Корженьовского „Верховинцї“. Видно було, що аматори добре підготовили ся до представленя, але обсада ріль не була в цїлости відповідна. Було за багато рецитованя. Найлїпше вивели своєї ролї п-на Бойківна (стара мати Ревізорчука), п. Куць (мандатор) і п. Сьпівак (старий Гуцул). У них видно було не лише зрозуминє своїх ріль, але що найважнїйше сценїчний талант. Гуртові сцени вийшли доволї добре. Публики було дуже багато, з чого видно, що читальня має симпатию в кругах міщан з жовківского передмістя.

— **Вибір нового бурмистра Відня** мав би після законних постанов відбути ся в найблизших днях. Однак християньско-суспільні радні заявили, що приступлять до вибору нового бурмистра аж по скінченю жалоби по бл п. Люеґері, се є за шість тижнїв.

— **Переписка редакциї.** *Відповідь Вп. П-ні Наталї Романович.* При перепечатуваню Вашого нарису „Мій осїннїй спочинок“ пропущено зовсїм припадково дописку „З Укр. Хати“ а найкрасшим доказом, що редакциї й на думку не приходило затаювати перед сьвітом, що сей нарис взятий з „Укр. Хати“, є се, що ми з власного почину подали оповістку в „Руслані“ про І вип. »Укр. Хати« де й зазначений зміст. Нам розходило ся о те, щоб як найширші кружки нашої суспільности познакомлювали ся з творами українських письменників. А коли Вп. Панї доторкуєте ся питаня про лїтературні звичаї, то на се замітимо, що в цїлім цивілїзованім сьвітї водить ся сей звичай, що тілько тих творів не вільно перепечатувати, де або виразно застережено (переклад або перепечатанє застерегає ся) або де є на се законні умови. Такої застороги на Вашім нарисї не було а також між Австриєю і Росиєю законної умови що до того нема. Наостанку позволимо собі замітити, що ми не думали, щоби лїтературний твір мав бути звязаний з яким небудь полїтичним напрямом, отже й коли Ваш нарис перепечатаний в „Руслані“, то й нїкому на думку не прийде, щоби Ви через те входили в яку спільність полїтичного напряму з „Русланом“. Дуже сумно булоби колиб ще й письменники подїлили ся після полїтичних поглядів на ґрупи і ґрупки!

Хв. Редакциї „Дїла“ на єї премудрі замітки до письма Вп. П. Романович заявляємо, що в тій самій »Радї« є стала рубрика „З газет і журналів“, так само і в усїх росийских „Середъ газетъ и журналовъ і в польских „Co i o czem piszą?“ і в заграничних европейских, щоби познакомлювати суспільність з голосами і поглядами дневникарства. Подає ся в цїлости або в значних виїмках статї инших дневників і журналів з примітками від редакциї, а не так, як се робить „Дїло“, що скрізь своє цїдилко перепускає погляд иншого противного дневника і так его закрасить своїми „ґльосами“, щоби читач не міг дізнати ся про инші погляди і не міг собі виробити свого суду, лише вірив in verba magistri. Нехай отже »Дїло« не сушить собі голови роботою „Руслана“, котрий мимо малого обему має таки доволї і »оригінальних фейлетонів“ і „оригінальних статий“ (був, недавно час, що й »Дїло« перепечатувало з него без поданя жерела).

Оповістки.

— **Заходом українських товариств в Перемишлї** відбуде ся в четвер дня 17. марця в салї „Народного Дому“ в честь Тараса Шевченка концерт з отсею програмою: 1. Weber: Увертура з опери „Freischütz“, відограє орхестра вийск. 10. п. п. — 2. а) Лисенко: „Дума“; б) Mozart: Ария з опери „Entfürung aus dem Serail“ тенорові соля з фортепяном відспіває о. Т. Пасїчиньский. — 3. Топольницкий: „Три шляхи“ хор мужеский »Бояна« а Capella. — 4. Т. Шевченко: „Тарасова нїч“ деклямация, п. П. Карпяк. — 5. Кишакевич: »Рута«, хор мішаний »Бояна« з орхестрою. — 6. Відчит: „Ідейна одноцїлість Шевченкової творчости“, проф. др. В. Щурат. — 7. а) F. Schubert: „Preghiera“; б) Singellée: „Faust-Fantasie“ скрипкове сольо з фортепяном відограє проф. Клим Вахнянин. — 3. Лисенко: „Ів. Гус“ — хор мужеский „Бояна“ з орхестрою (зі зміненим текстом). — 9. Mendelssohn Bartholdy: „Concert G-moll“; а) Andante; б) Presto; в) Allegro e vivace, фортепян сольо з орхестрою відограє п. Ольга Цїпановска. — 10. В. Матюк: »Сив. Сокіл завуленьку піймав хор мішаний „Бояна“ з орхестрою. Початок точно о год. 8. вечером

Телеґрами

з дня 14. марця.

Царгород. Болгарский король Фердинанд має прибути у відвідини до султана між 20. а 25. марця.

Солунь. Комісия до розслїдженя кордонних спорів провірила, що початок стрілянини між болгарским а турецким військом кордонним коло Тамраж вийшов від Турків.

Відень. Ґр. Куен Гедервари предложить нині цїсареви рескрипт, яким буде угорский сойм розвязаний дня 21. с. м., а нові вибори відбудуть ся в червцю.

— **Ювілейне виданє „Русалки Днїстровоï“** з факсимілєм письма, портретом і біоґраф. новинами до житєписи М. Шашкевича брошуроване по 1 К, а в сальоновій оправі по 1·60 К, висилає о. Застирець — Тернополь

Образи Шевченка, Хмельницкого, Котляревского, Лисенка від 6—200 К. Фіґурки з ґіпсу á 80 с і 1·20 К Краватки, ґердани, сорочки, фартушки, шапки сокільскі і козацкі, альбоми, перфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперґї ріжного рода поручають. — *Склади „Сокільского Базару“ у Львові, Стрию і Станїславові.*

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

від 1. до 16. марця 1910.

Найгарнїйша сензация.

Щоденно о 8. год. вечер представленє. В неділї і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятницї **High-Life** представленє. Білєти вчаснїйше можна набути в конторі Пльона при ул Кароля Людвика ч. 5.

5.500

нотарияльно потверджених сьвідоцтв від лїкарів і приватних людий доказують, що

КАЙЗЕР'А

Цукорхи на груди

з трема яличками.

Найскорше усувають

КАШЕЛЬ

хрипкў, замуленє, катар, дихавицю і коклюш.

Пакет 20 і 40 сот. Доза 80 сот.

Дістати можна у всїх аптиках.

90(16—24)

Для прикрашеня кожхат і Читалень!

ТАРАС ШЕВЧЕНКО в домовинї і МОГИЛА ШЕВЧЕНКА над Днїпром

Картини Сластьона виконані в артист. інститутї Анґерера у Відні у величинї 24+30 cm. можна набути в книгарнї Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10; за 80 сотиків без пересилки, за 1 К з пересилкою (franco). Прибуток з ровпродажи жертвував радн. Ол. Барвіньский на памятник Т. Шевченкови в Київі.

Mit einem Griff

erhältst Du aus

Herders Konversations-Lexikon

zuverlässige Auskunft über alles, was Dir in Natur und Geistesleben begegnet.

Ein Konversationslexikon ist heute in jedem Hause unentbehrlich. Am neuen „Herder“ (8 Bände, K. 120.—) wird von der gesammten Kritik die **Vollständigkeit, Klarheit, Sachlichkeit** und **glänzende Ausstattung** gerühmt. Der **billige Preis,** der zudem in bequemen Teilzahlungen von K. 4.— an monatlich entrichtet werden kann, ermöglicht auch **dem Mann mit kleiner Börse** die Anschaffung dieses Wissenschatzes

Durch **B. Herder Verlag, Wien I.**

Wollzeile 33 zu beziehen.

РУСИНИ! Жадайте у всїх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Біліньского в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педаґоґічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. сїчня 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	3·50	8·5ь	1·30	6·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	8·40	2·30
Тарнова	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	2·15	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	2·05	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	6·40	12·20
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.20	—	—	—
Стрия і Тухлї	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Самбора	8·00	9·57	2·00	—	9·00
Сокаля	7·10	12·40	4·50	—	—
Яворова	8·05	—	5·00	2·00	—
Брухович (що дня)	—	—	5·11	—	—
Підгаєць	—	11·15	—	—	9·58
Винник	—	—	—	—	12·1(
На Підзамче з:					
Підволочиск	7·01	11·40	2·00	5·15	10·12
Бродів	7·01	—	2·00	5·15	10·12
Підгаєць	—	10·54	—	9·44	11·35
Винник	7·26	—	—	6·29	—
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10·36	—	9·27	11·38
Винник	—	7·08	—	6·11	—

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	8·25	3·15	7·00	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	12·45
Гяшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·—	2·16	8·00	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·38
Черновець	—	9·10	2·23	—	2·50
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·30	—	1·45	6·55	11·25
Самбора	6·00	9·05	3·40	—	10·45
Сокаля	6·14	11·05	—	7·10	
Яворова	8·20		—	6·30	
Брухович (будні дни)	—		3·20	—	
Брухович (нед. і сьв.)	—		2·01	—	
Підгаєць	5·58			6·16	
Винник	5·52				
З Підзамча до:					
Підволочиск	6·35	11·00	2·31	8·29	11·32
Бродів	6·35	11·00	2·31	8·29	—
Підгаєць	6·12		—	6·30	—
Винник	5·35		1·—0		—
З Личакова до:					
Підгаєць	6·32			6·50	
Винник	5·53		1·49		

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділї.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского.